

Duinzoomplan Den Helder

een natuurlijke uitdaging

TON VAN DER MECHÉ

Den Helder is een stad met veel ruimtelijke kwaliteiten. Ongeveer 60.000 inwoners leven hier omringd door het water van de Noordzee en Waddenzee. Daardoor zijn marine, toerisme, visserij en de offshore sector er niet weg te denken. Maar ook een grote verscheidenheid van natuurkwaliteiten is kenmerkend voor deze stad. Vooral de kalkarme duinen zijn van grote (staatsmonumentale) betekenis. Evenals de Waddenzee, met haar internationale reputatie. De gemeente is rijk aan hoogwatervluchtplaatsen, natuurterreinen met zoute en zoete kwel en diverse kleinere gebieden met elk hun eigen bijzondere natuurwaarden en functies. Den Helder wil echter meer: volgend jaar begint de gemeente met de omzetting van 46 ha. voormalige bollengrond in de binnenduintrand in natuurterrein. Dit is de eerste stap in het veelomvattende Duinzoomplan.

In 1901 verscheen de 'Flora van Helder' geschreven door Julie Hoek en Redeke. De duinen waren toen veel breder en er kwamen nog karakteristieke zeldzame planten voor, zoals klein wintergroen, parnassia, rietorchis, moeraswespenorchis en welriekende nachtorchis. Veel duinterrein is de afgelopen honderd jaar echter opgegeven voor andere functies, zoals sportvelden, woningbouw, bollenland en bos. Sinds ± 1980 is de gemeente actief bezig de natuurterreinen te beschermen. Diverse beheer- en inrichtingsplannen werden opgesteld, o.a.

Een visie voor de duinzoomnoord: vochtig duinlandschap met overgang naar struweel (foto: Bob Bakelaar).

voor De Nollen, De Tuintjes, Hengstenpad, Refugium en het bosgebied Donkere Duinen. Dit zijn inmiddels bekende en waardevolle natuurterreinen. In het beleidsplan Natuur, Landschap en Stedelijk groen van de gemeente Den Helder (1992) wordt veel aandacht besteed aan het verbeteren en herstellen van het ecosysteem in het buitengebied. Daarbij is het ecologisch herstel van watergangen van essentieel belang. In het beleidsplan spreekt de gemeente het voornemen uit, de natuur in de duinzoom weer in oorspronkelijke staat terug te brengen. In dit kader is een sportveldencomplex van circa 8,5 hectare weer omgevormd naar een natuurterrein met droge en natte duinen. In het terrein zijn duinrellen gegraven en bestaande duinrellen zijn omgeleid. De duinrellen komen uit in het geïsoleerde schoonwatersysteem van het natuur- en recreatiegebied Mariëndal.

Duinzoomplan

Het doel van het Duinzoomplan is een duurzame ruimtelijke inrichting van de Duinzoom. Daarvoor is een forse versterking van de ecologische hoofdstructuur in de gemeente Den Helder en de buurgemeente Zijpe noodzakelijk. Deze versterking moet tot stand komen, doordat robuuste en waardevolle natuurgebieden gecreëerd worden. Daarbij zorgt recreatief medegebruik voor draagvlak onder de lokale bevolking en kan de aantrekkingskracht van het gebied voor toeristen van economische betekenis zijn. Momenteel zijn beide gemeenten en de provincie Noord-Holland bezig met het werven van fondsen, waarmee het plan uitgevoerd kan worden. In 1999 heeft de gemeente Den Helder 46 hectare bollengrond in de duinzoom aangekocht. Hier zal natuurontwikkeling plaatsvinden volgens het Deelplan Duinzoom-Noord.

Natuurontwikkeling in Duinzoom-Noord

De hydrologische omstandigheden in het aangekochte gebied zijn gunstig voor een regeneratie van het duinzoommilieu. Het gebied wordt ge-

voed door schoon drangwater uit de duinen. Doordat bij de omvorming weer reliëf in het gebied wordt aangebracht, zullen overgangen tussen nat en droog ontstaan. Onder invloed van de wind kan het reliëf vervolgens een meer natuurlijk karakter krijgen. De bestaande overgang van kalkarme naar kalkrijke grond levert een uitstekende basis voor het ontstaan van soortenrijke duinvegetaties. Op de lagere plekken kunnen plassen en vochtige kwelmilieus met schoon duinwater ontstaan.

Vanuit de hoger gelegen duinen voeren duinrellen het overtollige water af naar het naastgelegen Mariëndal. Het water in dit gebied is geïsoleerd van het polderwater. Omdat het watersysteem van Mariëndal invloed heeft op het watersysteem van de duinzoom, moet het betrokken worden bij de uitvoering van het Duinzoomplan. Wellicht worden bestaande sloten in Mariëndal of de duinzoom gedempt om meer kwel te laten ontstaan en het schone duinwater minder snel af te voeren. Overigens is het vasthouden van water in een gebied niet altijd gunstig voor de waterkwaliteit. Waarschijnlijk leidt een geleidelijke afstroming tot de gewenste vochtigheid en waterkwaliteit.

Duinzoom-Noord krijgt een vrij open karakter. Het wordt een duinlandschap met duinheiden, heischrale graslanden en lage duinval-

Natuurontwikkeling van vochtige milieus nabij de bebouwing van Den Helder (foto: Beelddocumentatie Provincie Noord-Holland/Meulenbroek Adviesbureau).

leibegroeiingen met een geleidelijke overgang naar struweel. Belangrijk uitgangspunt bij de inrichting is de combinatie van natuur en recreatief groen in een openbaar toegankelijk gebied. Recreatief medegebruik wordt gezoned mogelijk gemaakt. Een inrichtingsschets is inmiddels opgesteld en wordt nu verder uitgewerkt tot een definitief inrichtingsplan. Aan dit inrichtingsplan ligt een hydrologisch onderzoek ten grondslag, evenals een onderzoek naar de geomorfologie en de historische geografie.

Met de aankoop van het bollenland en de uitwerking van het Deelplan Duinzoom-Noord is de eerste stap gezet naar een daadwerkelijk herstel van een natuurrecreatieve zoom langs de binnenrand van de duinen van Den Helder.

TON VAN DER MECHÉ IS BELEIDSMEDEWERKER GROEN, NATUUR EN LANDSCHAP VAN DE GEMEENTE DEN HELDER.